עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ב מהלכות כלאים הל"ח טוש"ע יו"ד סימן רצו סעיף יד:

ט ב מיי' פ"ז מהלכות מקואות הלכה א סמג עשין רמח:

י ג מיי' שם והלכה ט סמג שם טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף כה:

יא ד מיי' פ"י מהלכות טומאת אוכלין הלכה יג ופ"א הלכה ו:

יב ה מיי' פ"ח מהלכות שבת הל"י סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שכ סעיף ד:

יג ו ז מיי' שם וסמג שם טור שו"ע או"ח סימן שה:

יד ח ט מיי' פ"ט מהל' טומאת אוכלין הל"ב:

בפגעין ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים, של בית מנשיא בר מנחם היו סוחטין ברמונים. וממאי דרבנן היא דילמא ר' יהודה היא, ותהוי נמי ר' יהודה, אימר דשמעת ליה לר' יהודה יצאו מעצמן, סוחטין לכתחילה מי שמעת ליה, אלא מאי אית לך למימר כיון דלאו בני סחיטה נינהו אפילו לכתחילה אפילו תימא רבנן כיון דלאו בני סחיטה נינהו אפילו לכתחילה ש"מ רבנן היא ש"מ. של בית מנשיא בר מנחם היו סוחטין ברמונים אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בר מנחם א"ל רבא לרב נחמן: מנשיא בן מנחם תנא הוא, וכי תימא הלכה כי האי תנא דסבר לה כשל מנשיא בן מנחם ומשום דסבר כמנשיא בן מנחם הלכה כמותו, מנשיא בן מנחם הוי רובא דעלמא? אין דתנן *המקיים קוצים בכרם ר"א אומר קדש וחכ"א אינו מקדש אלא דבר שכמוהו מקיימין וא"ר חנינא מ"ט דרבי *אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצי שדות לגמליהם, מידי איריא, דערביא אתרא, הכא בטלה דעתו אצל כל אדם. אלא היינו טעמא כדרב חסדא דאמר רב חסדא תרדין שסחטן ונתנן במקוה פוסלין את המקוה בשינוי מראה, והא לאו בני סחיטה נינהו אלא מאי אית לך למימר כיון דאחשבינהו הוה להו משקה ה"נ כיון דאחשבינהו הוה להו משקה. רב פפא אמר משום דהוי דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה וכל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה פוסל את המקוה בשינוי מראה *תנן התם נפל לתוכו יין או חומץ ומוחל ושינה מראיו פסול. מאן תנא דמוחל משקה הוא? אמר אביי רבי יעקב היא *דתניא ר' יעקב אומר מוחל הרי הוא כמשקה ומה טעם אמרו מוחל היוצא בתחלה טהור לפי שאינו רוצה בקיומו ר"ש אומר מוחל אינו כמשקה ומה טעם אמרו מוחל היוצא מעיקול בית הבד טמא לפי שאי אפשר לו בלא ציחצוחי שמן. מאי בינייהו? איכא בינייהו דאתי בתר איצצתא. רבא אמר משום דהוי דבר שאין עושין הימנו מקוה ופוסל את המקוה בשינוי מראה. אמר רב יהודה אמר שמואל סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה, אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד *חולב אדם עז לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה אלמא קסבר משקה הבא לאוכל אוכל הוא, מתיב רמי בר חמא *זב שחולב את העז החלב טמא ואי אמרת משקה הבא לאוכלין אוכל הוא במאי איתכשר? *כדאמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד הכא נמי בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד מתיב רבינא *טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה

בפגעין. פרוש בלע"ז ולהוציא מימיהן לשתות: **ובפרישין.** קוי"דונ"ץ: **ובעוזרדין.** קורמ"ש דלאו אורחייהו בהכי ואין כאן משום דש: **אבל לא ברמונים.** דאורחייהו בהכי: **ושל בית מנשיא.** היו רגילין לסחוט רמונים בחול אלמא איכא דסחיט להו הלכך בשבת אסור: **אלא מאי אית לך למימר.** לר' יהודה כיון דלאו בני סחיטה כו' וכי היכי דלרבי יהודה שרי לכתחילה מהאי טעמא מהשתא אפי' תימא רבנן ושרו ליה מהאי טעמא: **מנשיא תנא הוא.** בתמיה וכי איהו פליג למימר דבשבת אסור דתימא הלכתא כוותיה והא לא הוזכר אלא לדברי התנא לראיה דהאי תנא הוא סבר כוותיה: **וכ"ת.** הא דאמר הלכה כשל בית מנשיא ה"ק הלכה כהאי תנא דאסר ברימונים הואיל וקאי מנשיא כוותיה דסוחטין רימונים בחול אלמא בני סחיטה נינהו: **הוי רובא דעלמא.** דמשום איהו לחודיה נשווי דרך רמונים לסחיטה: **קוצים.** קרדונ"ש: **מקדש.** את התבואה משום כלאים דזריעה הוא: **ואמר רבי חנינא כו'.** אלמא משום חד מקום דאחשבינהו משוינן להו דבר חשוב: **אתרא.** הוא וחשיבות דרבים הוי חשיבותא: **הכא.** חד גברא לחודיה הוא בטלה דעתו: **אלא היינו טעמא.** דרב נחמן דאמר הלכה אין סוחטין: **כרב חסדא.** אע"ג דלעלמא לא חשיב כיון דאחשיב איהו הוי לדידיה משקה והכי מפרש רב נחמן לברייתא דלעיל סוחטין בפגעין ובפרישין למתק הפרי ולא לצורך המשקה, אבל לא ברימונים ואפילו למתקן (א) דשל בית מנשיא היו סוחטין בחול לצורך משקה הלכך בשבת אסור אפי' למתק הואיל ואיכא חד דעביד לשם משקה ולא משום דמנשיא רובא דעלמא אלא היינו הי שרית ליה למתק אתי למעבד לשום משקה וכיון דאיהו מחשב ליה הוי משקה ומיחייב, אבל בפגעין ליכא (ב) למיחש דאין אדם עושה אותו למשקה: **בשינוי מראה.** לא בשלשת לוגין, דלא הוזכרו שלשה לוגין אלא במים שאובין אבל שאר משקין לא פסלי אא"כ נשתנה מראה המקוה על ידיהן: **רב פפא אמר.** טעמא דתרדין לאו משום חשיבותא דאחשבינהו הוא ולעולם לאו משקה נינהו, והא דמפסיל משום דכל דבר שאין עושין ממנו מקוה שאינו מים או שלג או ברד' פוסל את המקוה בשינוי מראה: **נפל לתוכו.** של מקוה- יין או חומץ או מוחל והוא כמין מים וזב מן הזיתים (ג') מינים יש בו כשטוענן מתחילה במעטן להתחמם ולהתבשל מוליכן מוחל זב מהן והוא נגול כמים, ולאחר שעמדו ימים ודחקו זה את זה חוזר מוחל לזוב מהן והוא קרוב להיות כשמן, ולאחר שעצרן להוציא שמנן בבית הבד ומשתהה התפוח של גפת בעקלים שהוא אגוד בהן בבית הבד חוזר מוחל וזב מהן: **מאן תנא דמוחל משקה הוא.** קס"ד דאין מקוה נפסל אלא על ידי משקה ואפילו בשינוי מראה: **בתחילה.** בתחילת טעינתן של זיתים: **מעקול בית הבד.** לאחר שנסחט שמנו או לפני סחיטתו: **מאי בינייהו.** במאי פליגי הואיל ותרוייהו מודו דמוחל היוצא בתחילה טהור, והיוצא מעקל בית הבד טמא, באיזה מוחל נחלקו דלמר הוי משקה וטמא ולמר לא הוי משקה וטהור: **דאתי בתר איצצתא.** לאחר שהתחילו להתחמם ודחקו זה את זה ונשתהה הכומר ימים: **רבא אמר.** קמייתא דקתני מוחל פוסל מקוה דברי הכל הוא ומשום דהוי כו': **לתוך הקדרה.** של תבשיל לתקנו דמוכחא מילתא דלאו למשקה בעי ליה אלא לאוכל ואין זה דרך פריקתו והוי כמפריד אוכל מאוכל: **אבל לא לתוך הקערה.** דזמנין דלמשקה קאי ואף על גב דבקערה לא שתי איניש, לא מוכחא מילתא ואיכא איסור: **אלמא.** מדקאמר סוחט לתוך הקדרה קסבר כו': **החלב טמא.** שהזב מטמא כל דבר במשא והרי היסט הקילוח ולא קמפליג בין לתוך הקדרה בין לתוך הכוס: **ואי אמרת אוכל הוא.** הא אין אוכל מקבל טומאה אלא בהכשר והאי במאי איתכשר: **כדאמר רבי יוחנן.** במסכת כריתות גבי האשה שנטף חלב מדדיה: **בטיפה המלוכלכת על פי הדד.** טיפה ראשונה מלוכלכת בה פי הדד בדעת ונוחה ליחלב והיא הוי משקה כשהם חלב דלא לאוכל בעי ליה: **טמא מת שסחט זיתים וענבים כבילה**

מי דמי ערביא אתרא הוא. הו"מ למיפרך היאך לרבי אליעזר לרבנן מאי איכא למימר אלא פריך דאפילו לרבי אליעזר לא ניחא ומה שקשה מאנשי הוצל דפרק המצניע (לעיל דף צג:) פירשתי שם (ד"ה ואת"ל): **ה"נ** כיון דאחשביה הוו להו משקה. תחלה ס"ד דסוחטין בפגעין כו' היינו סחיטה ממש אבל השתא אי אפשר לומר דהא פשיטא דאסור דכיון דאחשביה הוה להו משקה אלא סוחטין דקתני היינו בליי"ר בלע"ז למתק הפרי כדפי' בקונטרס: **אמר** אביי ר' יעקב היא. קשה לי לימא דהאי "מוחל" דקתני היינו במוחל היוצא מעקול בית הבד ודברי הכל, וכי תימא מדקתני "מוחל" סתמא משמע דבכל מוחל איירי, לא היא, דע"כ אפי' לרבי יעקב לא איירי בכל מוחל דהא מודה דמוחל היוצא בתחילה טהור וי"ל דמוחל היוצא מעקול בית הבד' לא הוה קרינן ליה "מוחל" סתם כיון דאי אפשר לו בלא לחצוי שמן: **חולב** אדם עז כו'. נראה לר"ת דהיינו דווקא בי"ט דחזיא בהמה לאכילה הוי כמו אוכלא דאיפרת אבל בשבת לא חזיא לשחיטה כמו דם תאיבא שהבהמה היא כפסולת וכשחולב הוי כנוטל אוכל מתוך פסולת וכן משמע בבה"ג דבי"ט איירי ומיהו סחיטת זיתים וענבים דשרי לעיל לתוך הקדירה היינו אפי' בשבת כיון דאשכול חזיא לאכילה: כבילה

רבינו חננאל

דאמר סוחטין בפגעין ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים וסבר לה כמנשיא בן מנחם שסוחט בחול ברמונים להוציא מהן מים וכן כמו זיתים וענבי' וקיי"ל כוותיה ואקשינן וכי מנשיא הוה רובא לעלמא. ומהדרינן אין. כי הא דתנן המקיים קוצים בכרם וכו' ואוקימנא אע"פ שאין דרך בני אדם לקיים קוצים בכרם כיון שבערביא מקיימין קידש הכא נמי אע"פ שאין דרך בני אדם לסחוט רמונים בחול כיון שסוחטין של בית מנשיא בחול בשבת אסור לסחוט ודחינן ערביא מקום בני אדם רבים ומנשיא אדם אחד הוא ובטלה דעתו אצל [כל] בני אדם ואתינן לטעמא אחריתי אלא האי תנא כטעמיה דרב חסדא דאמר תרדין שסחטן ונתנן למקוה פסלו המקוה בשנוי מראה וכיון שהזכרנו פסולות המקוה אמרינן: תנן התם [נפל] לתוכו יין ומוהל כו' פי' מוהל המים היוצאים מעוקל בית הבד עת שטוען קורות בית הבד על הזיתים הטחונין והוא מי הזיתים ויש בהן צחצוחי שמן: איצצאי דוחק. כדגרסינן בפרק המפקיד (דף מ ע"א)

אמר ר' יהודה אמר שמואל סוחט אדם אשכול של ענבים בתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה אלמא קא סבר משקה הבא לאוכל אוכל הוא. ואותביה רמי [בר חמא] זב שחלב עז החלב טמא. כלומר (טמא) [שטיפא אותה] הזב בנגיעתו. וא"ת אוכל הוא במאי אתכשר ופרקינן כר' יוחנן דאמר איתכשר בטפה המלוכלכת על

כלאים פ"ה מ"ח ב"ב קנו:

[ג"ל אלעזר]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כרב חסדא וכו' ואפילו למתקן הואיל דשל בית וכו': (ב) בא"ד למיחש להכי דאין אדם:

מקואות פ"ז מ"ד

תוספ' דטהרות פרק י

[עי' תוס' עג: ד"ה מפרק וכו']

טהרות פ"ג מ"ג

כריתות יג.

פסחים לג:

טהרות פ"ג מ"ג

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לתוך הקדירה ואין זה דרך פריקתו. עיין לעיל דף עג ע"ב תוספות ד"ה מפרק:

נושא
פסקת ר' נחמן
לאסור סחיטת
רמונים בשבת (ותת
נושא בענין מקוה)

מבנה
◇ ב' הסברים של ר"נ
לגבי סחיטת רמונים
בשבת
△ ב' הסברים לדינו
של
ר' חסדא במקוה
(ר"נ △ - אין ראוי לפסול
מקוה אפילו בשינוי
מראה, אלא דבר
הנקרא משקין
ר"פ ▲ - אפי' אינו נקרא
משקין ראוי לפסול
ע' ריטב"א)

תת נושא
1. תרדין שסחטן פוסלים מקוה
2. מוחל זיתים פוסל מקוה

מבנה
⋈ 1. תרדין 2. מוחל
פוסלים מקוה - למה?
▲ △
המח' בהסבר
תרדין מקבילה
למח' במוחל

נושא
דינו של שמואל
1. סוחט אדם
פירות (אפילו
ענבים) לתוך
קדירה (כי
אוכלים) בשבת
2. אבל לא
לתוך קערה
(ריקה)

מבנה
קושיות על הא
דנאמר דמשקה
הבא לאוכלין
אוכל הוא

⊛ לפי הסוגי"א -
לגבי הדין בענין
מקוה ודרגות
ניכר כאן הדין
בדבריו של ר' נחמן
הסתיים

** שיטת ר' פפא לגבי
סחיטת רימונים
בשבת מהו - ע'
ריטב"א

נושא
-סחיטה-
משקה הבא
לתוך האוכל

* בסוגי"א
הסבר מפורט
בענין נוזלים
היוצאים בטחינת
זיתים (מוחל)

רב נסים גאון

פכ"ב רבא אמר משום דהות דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה וכל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה פוסל את המקוה בשינוי מראה. עיקר דיליה בתורת כהנים מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן פרט לשנפל בתוכו מי כבשין ומי צבעין ושינו את מראיו ובתוספתא טבול יום (פרק א) חומר במשקין שאין להן טהרת הגוף ואין להן טהרה מטומאתן ואינן טהורין בגוף ופוסלין את המקוה בשינוי מראה מה שאין כן במים: **כדאמר** ר' יוחנן בטיפה על פי הדד. משכחת לה במס' כריתות בפרק אמרו לו אכלת חלב (דף יג) ולרבא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה שחלב מדדיה ונפל לאויר תנור תנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה מלוכלכת ע"פ הדד. ואין